

## Bemærkninger til lovforslaget.

Lovforslaget har i første række til formål at forbedre mulighederne for at opretholde de mindre skoleenheder som et led i den lokale skolestruktur.

Endvidere foreslås den bemyndigelse til at fravige skolelovgivningen med henblik på besparelser, som undervisningsministeren fik ved *tekstanmærkning nr. 95 til finansloven for 1973-74*, for folkeskolens vedkommende overført til den gældende folkeskolelov i den form, hvori bemyndigelsen hidtil har været udnyttet, og med gyldighed indtil den 1. august 1976.

Endelig søges grundlaget for den hidtidige *lærerationsordning* forlænget for tiden 1. august 1974 til 31. juli 1976.

### A. Opretholdelse af de mindre skoler.

#### a. Baggrunden for de foreslåede ændringer.

Udbygningen af landkommunernes skolevæsen har lige siden skoleloven af 1937 været præget af en omfattende centralisering. Det var dog først i årene efter 1950, at udviklingen henimod større skoleenheder for alvor tog fart. Endnu omkring midten af 1950'erne var den ikke-årgangsdelte skole den dominerende skoletype uden for byerne. I mere end halvdelen af landets sognekommuner fandtes således ingen skole med 7 årgange, der var fuldt årgangsdelt.

I løbet af det næste ti-år vendte billedet fuldstændigt. En række små, ikke-årgangsdelte skoler blev nedlagt, og i midten af 1960'erne havde langt de fleste kommuner fået fuldt årgangsdelte, 7-klassede skoler. Siden er centraliseringen fortsat, ikke mindst tilskyndet af 1958-lovens regler om etablering af undervisningstilbud på 8.-10. klassetrin og den stigende tilslutning hertil.

Resultatet af denne udvikling er, at det totale antal af offentlige skoler inden for den sidste snes år er faldet fra ca. 3.700 til ca. 2.000. Størst har faldet været i landområderne, hvor skolernes antal er blevet mere end halveret. Af de ikke-årgangsdelte skoler, hvoraf der i 1954 fandtes ca. 2.500 i hele landet, er der nu kun ca. 100 tilbage.

De fuldt årgangsdelte 7-klassede skoler er til gengæld steget i antal, navnlig i den første del af perioden. Med den flytning af befolkningen fra land til by, der har fundet sted igennem de senere år, vil imidlertid også denne skoletype være udsat for svigtende elevtilgang, der kan få nedlæggelse til følge.

I undervisningsministeriets cirkulære af 18. december 1970 om de i skolestyrelseslovens § 35

omhandlede udbygningsplaner har ministeriet givet udtryk for, at ikke-årgangsdelte skoler ikke bør opretholdes, medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende, som f. eks. på mindre øer, og at der bør tages stilling til de fremtidige forhold for de 7-årige enkeltsporede skoler, herunder eksisterende skolers eventuelle omdannelse til skoler for færre årgange. Man har hertil føjet, at investering i sådanne skoler kun bør foretages efter meget nøje overvejelser.

Ministeriets henstilling er fulgt i langt de fleste af amtskommunernes retningslinier for udbygningsplanerne, og det må derfor nok på det foreliggende grundlag forventes, at centraliseringen vil fortsætte med deraf følgende nedlæggelse af ikke-årgangsdelte skoler og til dels også årgangsdelte, 7-klassede skoler. Inden for rammerne af retningslinierne er det dog i det væsentlige de lokale skolemyndigheder, som afgør, hvorledes skolevæsenet i en kommune skal udbygges. Hvis disse myndigheder ønsker det, er der intet i vejen for som led i skolevæsenet at bevare mindre skoler, f. eks. 7-årige enkeltsporede skoler, der har tilstrækkeligt elevgrundlag, og som på rimelig vis kan indgå i det samlede skolevæsen. Afgørelsen må i øvrigt i de enkelte tilfælde bero på en afvejelse af de konkrete forhold. I denne sammenhæng spiller den gennemsnitlige lærerlønsudgift pr. elev en meget væsentlig rolle, jfr. nedenfor under afsnit c.

#### b. Ændring af reglerne om beboerafstemning (for- slagets § 1, nr. 1).

Den foreslåede nye affattelse af lovens § 5, stk. 2, indebærer for det første, at der ikke kræves mindst 80 pct., men kun 50 pct. tilslutning blandt skole-distriktets beboere til en begæring om afstemning, for at denne skal imødekommes. Dernæst kræves der ved selve afstemningen ikke 80 pct., men kun 75 pct. flertal blandt de stemmeberettigede for at få afgørelsen om skolens nedlæggelse udskudt. Disse ændringer er i overensstemmelse med § 22, stk. 4, i det forslag til lov om folkeskolen, som blev fremsat i folketinget den 15. december 1972 og som nu er genfremsat af en gruppe socialdemokratiske medlemmer (lovforslag nr. 63).

Herudover indebærer den foreslåede nye formulering af femte punktum i § 5, stk. 2, at den periode, afgørelsen om skolens nedlæggelse udskydes, forlænges med 4 år indtil maksimalt 8 år. Dette må ses ud fra ønsket om at give beboerne lejlighed til at virke for en udvikling i det pågældende område, der kan bidrage til en øget tilflytning og dermed